

CULTURA> Er ajuntament fomenta es arts esceniques

Vielha acuelh eth I Festivau d'Ostiu dera Val d'Aran

Sara Baras, Carles Flavià e Leo Bassi, entre uns auti, aufriran eth sòn spectacle

plana 7

>CRITICA

Les Jornades Occitanocatalanes mostren la deficient política cultural

El govern aranès deixa de banda la creativitat artística

plana 6

ENTREVISTA> **PACO BOYA,**
SECRETARI GENERAU D'UA

«Es ciutadans e eth sòn benestar son prioritaris»

Eth deputat deth PSC assegura qu'Aran a d'aspirar «as maximes còtes d'autogovern»

Eth líder dera oposicion afirma qu'en Conselh i a «un govèrn presidencialista»

plana 2

>ANALISI

¿'Quo vadis', Bossòst?

«La mediocridad y el ventajismo han recorrido demasiado camino» en el pueblo de Quate Lòcs. ETH NOTARI DE VEDIAU

plana 4

Detalle del paseo de Eth Grauer

ARAN

>>>

La sanidad aranesa pasa por una situación delicada

UA exige la modificación del decreto de traspaso para elevar la financiación

Espitau Val d'Aran, en Vielha

G. A.

Como ya decía una publicación del país, «¿qué está pasando con la sanidad en Aran?». El servicio sanitario no pasa por uno de sus mejores momentos, pues una decena de profesionales se han ido del Espitau Val d'Aran (los últimos son cinco médicos de urgencias, dos de ellos por discrepancias con la dirección), que no han sido sustituidos por personal fijo. Mientras, el usuario sufre las consecuentes molestias.

Unitat d'Aran ha reclamado la convocatoria de un pleno extraordinario para analizar el delicado momento por el que atraviesa la sanidad mediante dos propuestas de acuerdo: la creación de una comisión política y la modificación del decreto de traspaso para elevar el gasto sanitario en proporción al incremento presupuestario de la sanidad catalana, que se sitúa en el 9 %.

El rechazo de CDA

La creación de la comisión se ha aprobado e incomprensiblemente el gobierno ha rechazado la modificación del decreto de traspaso, con lo que el aumento será tan sólo de un 3 %.

ENTREVISTA > PACO BOYA, SECRETARI GENERAU D'UA

«A Aran li cau un nau govèrn damb volentat d'amassar esfòrci»

Aran a eth reconeishement qu'a de besonh en borrador der Estatut, votat dejà pera ponència?

I a un reconeishement que va plan més enlà de çò que trobèrem en Estatut de Sau. Tot e atau, cau demorar eth finau deth procès e veir com prospèren es vòts particulars qu'an presentat es diferenti partits. Totun, jo sò convençut que haram un saut endauant important en reconeishement dera lengua, dera identitat e des institucions araneses .

Quin ei eth modèl d'autogovèrn que darrèrament s'a desvolopat en país?

Ath nòste entèner a estat ua forma d'autogovèrn mancada de dus aspèctes fundamentaus. Eth prumèr, ua manca de definicion sobre un projècte de país illusionador e participatiu qu'age amassat as que viuem en Aran ath torn d'un projècte collectiu. Un projècte capaç de bastir d'identitat e de propòstes de futur ath país e hè'c des dera pluralitat e sense sectarisme. En segon lòc, non

passa tara plana següenta

A Paco Boya li borís eth cap d'idies e projèctes. Darrèr de cada paraula –en ua entrevista o en ua conferéncia, coma era passada

>>

ARAN

<<<

ven dera plana anterior

s'a auançat bric en apregondiment der autogovèrn entenut coma ua forma de participacion ena politica des dera proximitat e compdant damb es ciutadans. Auem un Govèrn presidencialista que, ath delà, aué ei desgastat dempús de dètz ans continuadi de majoria absoluta.

De quin estatus politic s'a de dotar Aran?

Aran a de trigar eth sòn camin e cercar eth sòn encaish en Catalunya e enes sòns entorns mès propèrs, sabent que i a un marc constitucional que definís ues règles de jòc en conjunt der Estat. A despriet d'açò auem d'aspirar as maximes còtes d' autogovèrn sense pèrder de vista que mos cau complicitats, especiauments en Catalunya, tà portar endauant projèctes importants qu'eth país a de besonh e que solet non arthenheram. Per tant cau hèr aquerò que istoricament an hèt es aranesi, «non maridar-mos damb arrés e saber estar a ben damb toti».

Mos cau replantejar eth concèpte d'identitat aranesa?

I a ua identitat etnica e culturau qu'aué ja non servís tà bastir un projècte nacionau, perquè i a massa gent que ja non s'i identifiquen. Tot e qu'ei de besonh que i age gent que s'i sente hòrtament estacada ad aquest concèpte. Tà arribar a bastir projèctes collectius cau parlar des «identitats de projècte» o de ciutadania, que son capaces d'interessar a toti aqueri que non compartissen arraïcs culturaus. Era identitat non ei ua hita, ei ua anima collectiva que s'a de

«Tà arribar a bastir projèctes collectius cau parlar des identitats de projècte o de ciutadania»

<<
d'Aran, er autogovèrn ath servici dera gent i a un entramat conceptual que mès sorprend ei era capacitat de combinar era reflexion intellectuau, mès abstracta, damb era sua concrecion ena praxi politica. Ua qualitat absentia en massa politics aranesi que sonque an demorat damb eth carisma coma reclama.

«Ara cau hèr aquerò que istoricament an hèt es aranesi, non maridar-mos damb arrés e saber estar a ben damb toti»

bastir diàriament. Cau totun, auer ua basa solida, damb valors consolidadi e ua societat coesionada. Nosati, encara non auem arribat ad aquest estadi.

E coma se conjugue era justícia social damb mès autogovèrn?

Er autogovèrn s'a d'exercir ena sua totalitat. Auem era tendència a parcellar-le per administracions e en foncions des competències. Cau cambiar aquera manera de hèr. Totun, aquest objectiu forme part des principis ideologics des partits e dera manera d'entèner eth govèrn. Eth programa d'Unitat d'Aran ei molt clar: aquerò qu'ei prioritari son es ciutadans e eth sòn benestar. Er autogovèrn a d'èster tanben un

esturment tà arténher mès eficàcia administrativa. Totun, en Aran sabem qu'aquerò non ei evident. Donc, cau saber avalorar es objectius, especiaument en matèria d'igualtat d'oportunitats e d'atencion as mès febles e utilizar er autogovèrn tà actuar en aquestes matèries hènt-le pro eficaç.

Qué li cau a Aran en futur mès immediat?

En politica coma en totes es causes dera vida, cau renauir. A Aran li cau un nau govèrn damb naues illusions, nau projèctes e capaç de somar a toti es ciutadans en un projècte de país sense sectarismes e damb clara volentat d'amassar esfòrci tà progressar.

MÓN LOCAU

ETH NOTARI DE VEDIAU

¿‘QUO VADIS’, BOSSÒST?

La inactividad política, económica y cultura ha regido el devenir municipal

1. Ahora que en Bossòst las inútiles extravagancias –episodios desafortunados que en nada contribuyen a la buena imagen de la localidad– han marcado

al gobierno municipal, ahora es el momento de hablar con claridad: durante catorce años, la mediocridad y el ventajismo han recorrido demasiado camino.

2. El voto mayoritario de los ciudadanos no es motivo suficiente para acallar la crítica. Porque si la democracia es democracia precisamente porque se conserva el derecho a la crítica, entonces responder con exabruptos, con acusaciones de irresponsabilidad y

3. Bajo los efectos de una anestesiada y apática distancia, generalmente se percibe que durante todo este tiempo una cierta inactividad política, económica y cultural ha regido el devenir municipal que puede hipotecar el futuro de Bossòst, porque la falta de un proyecto político

Calle colindante a la plaza de la iglesia

La falta de un proyecto político incluyente borra la noción de horizonte y rompe los puentes de diálogo

desinterés municipal, con sentencias de frivolidad o de atolondrada estulticia, a quienes consideran que simplemente hay otra forma de gobernar, o no vale o sólo vale para propiciar ventajas electorales de cuestionable origen.

incluyente borra la noción de horizonte para pensar a largo plazo y rompe los puentes de entendimiento tan necesarios para poner en marcha determinadas políticas.

4. La forma de asignar y distribuir los recursos sociales (gobernar y

administrar) se basa todavía en la idea del político en el despacho –cuando está–, débil con los fuertes y fuerte

passé tara plana següenta

LENGUA

>>>

Unitat d'Aran demane un ròtle oficiau tar occitan enes olimpiades d'iuèrn

Eth deputat Boya reclame fomentar er usatge der aranés mejançant ua campanha

Es pòrtaveus deth grop d'Unitat d'Aran enes ajuntaments deth país an presentat ua mocion entà demanar un ròtle oficiau tara lengua occitana enes Olimpiades d'Iuèrn-Torino 2006.

Era mocion recueelh era resolucion que s'aprovèc en

Congrès dera Organizacion tara defensa des Lengües Minorizadas a favor dera presència der occitan enes jòcs d'iuèrn. En Congrès tengut en Gorizia (Itàlia) i participèc activament eth deputat e secretari generau d'UA, Francesc X. Boya.

D'un aute biaís, Boya a demanat ath secretari generau de Política

Lingüística dera Generalitat, Miquel Pueyo, era extension ar aranés dera campanha *Dóna corda al català*.

Segontes eth pòrtaveu d'UA en Conselh, eth sòn grop presentarà ena maxima institucion aranesa ua iniciativa tà fomentar er usatge dera lengua occitana ena sua varianta aranesa.

ANALISI

<<<

ven dera plana anterior

con los débiles. En algunos casos, la incongruencia entre el tipo de licencia de obra concedida y la obra finalmente acabada así lo demuestra.

5. Esta forma de actuar nos remite a una administración de corte tecnócrata, pero no por ello menos sectaria, y a un gobierno que se ejerce a través de las nociones hobbesianas de autoridad y poder. Ello explica

Hay en el municipio una administración de corte tecnócrata

también la pasividad del ayuntamiento ante situaciones tan incómodas como la deuda contraída con la Seguridad Social que se eleva a 200.000 euros, el funcionamiento incompleto del alumbrado, el cierre de la piscina municipal durante buena parte del verano o la desatención de algunas calles que requieren limpieza y nuevo pavimento.

6. Sin duda, el modelo que combina jerarquía y mercado, el «ir haciendo cada uno en su sitio» con el «dejar hacer como si no fuera con nosotros»,

La piscina municipal, el 12 de julio de 2005

Bossòst necesita nuevas formas de gobierno que se ejerzan a través del pacto y la participación de todos

ha dado sus frutos (14 años de gobierno no es poco), pero a costa de la mediocre anulación de una visión de conjunto que sepa mirar más allá de la ventaja a corto plazo.

7. Frente a este modelo, sólo cabe la introducción de nuevas formas de gobierno y de gestión que se ejerzan

mediante el diálogo, el pacto y la negociación y la concurrencia de todos los actores posibles (públicos, privados y voluntarios) que se relacionen entre sí (en red) para llevar a cabo los mejores proyectos y las mejores políticas. Bossòst es cosa de todos.

LENGUA

>>>

El grup socialista presenta una proposició no de llei per promoure la traducció de textos a la llengua occitana

El grup PSC-CpC ha presentat una proposició no de llei per impulsar des de la Institució de les Lletres Catalanes la traducció de textos a l'occità per garantir l'existència de material de lectura.

Per Unitat d'Aran (UA) és necessari mantenir un espai lingüístic diferenciat i on els referents en el vocabulari i la sintaxi romanin amb claredat. UA entén que per impulsar i normalitzar una llengua

passa tara plana següenta

Vediau. Redaccion e dessenh: Amador Marqués Atés. Collaborador: Eth Notari de Vediau.

<http://www.unitatdaran.org>. Tà quinsevolh suggeriment o se voletz publicar era vòsta opinion:

Corrèu electronic: vediau@unitatdaran.org / Adreça: UNITAT D'ARAN. Molières, 2. Locau 5. 25530 Vielha

ven dera plana anterior

Per Unitat d'Aran és necessari mantenir un espai lingüístic diferenciat per la normalització de la llengua d'òc

en un procés de minorització tan marcat com el de l'occità, cal ajuts de molt diversa mena i en diferents camps, sobretot tenint en compte la pressió de les altres llengües parlades al territori que gaudeixen de molts més mitjans i recursos.

L'objectiu

L'objectiu de la proposició és preservar la llengua en l'àmbit de l'escola, la societat i els mitjans de comunicació.

Per això demana promoure les traduccions en llengua occitana com a eines de lectura, especialment pels joves i en general per tots els lectors en occità que tenen greus dificultats per trobar textos actuals i clàssics en llengua pròpia.

Les traduccions poden ser eines de lectura, sobretot pels joves i pels lectors occitans

CRITICA

Les VIII Jornades Occitanocatalanes i la política cultural del Conselh Generau

Les Jornades Universitàries Occitanocatalanes constitueixen una de les poques activitats culturals que organitza el Conselh Generau. I quan enguany llur celebració s'havia descentralitzat a altres indrets, les VIII Jornades Occitanocatalanes deixen de ser universitàries (fins ara la Generalitat i la Universitat de Lleida hi constaven).

La programació d'uns cursos i uns tallers lleugers, previsibles, repetitius i provincians fins al tòpic, que en gairebé res s'atancen a l'estudi de les relacions d'Occitània i Catalunya –sempre hi ha alguna excepció–, han fet la resta. I si no, comparin amb altres jornades de l'entorn que aborden l'anàlisi d'un tema determinat que després pot esdevenir una font d'informació per a investigadors d'universitats d'arreu.

Els criteris

¿No serà que els criteris científics, estrictament acadèmics, s'han substituït pels criteris, diguem que discutibles, de l'Escola de Tecnic Esportius? No és atzarós que les despeses de promoció i difusió de la cultura suposin un exigü 1,41 % (un 24 % menys que l'any passat) dels pressupostos del Conselh Generau per

2005 i que les d'ETEVA n'ocupin un generós 1,06 %.

I què hi ha més enllà de les Jornades? La conservació del patrimoni artístic i documental, la convocatòria d'un concurs literari per a joves i un altre per a adults i l'organització d'alguna exposició i de l'inefable Romanic Musicaü –i que no el toquin!, que no caigui víctima de les polítiques culturals del Conselh, tan innovadores i favorables a la creativitat...

El passat

Però ja al segle XIX la cultura es considerava un espai individual, propi de l'esfera privada. Els poders públics com a màxim s'havien de preocupar per la conservació del patrimoni cultural i poca cosa més. Sembla que al Passeg dera Libertat, núm. 16 algú vol fer de profeta del passat.

Als cursos i tallers es prescindeix de l'estudi de les relacions d'Occitània i Catalunya

Les despeses de promoció i difusió de la cultura suposen un 1,41 % dels pressupostos

CULTURA

Er Ajuntament fomenta era cultura e es arts esceniques

Vielha acuelh eth I Festivau d'Ostiu dera Val d'Aran

Eth certamen compde damb es espectacles de Sara Baras, Leo Bassi, Teatre de Guerrilla, Carles Flavià, Joan Pera e Paco Morán

Era aletargada vida culturau aranesa a un motiu tà reviscolar-se. Pendent es mesi de junhsèga, agost e seteme, se celebrarà en Vielha eth

prumèr Festivau d'Ostiu dera Val d'Aran, qu'organize Teatre de Vielha damb era complicitat e er impuls der ajuntament.

Vielha ven d'acuelher dejà quauqui actes culturals ath long der an. Entà hèr efectiu eth dret de toti es ciutadans a accedir as bens culturals, eth govèrn municipau s'a prepausat de fomentar activitats artistiques desvolopant politiques publicques a favor dera cultura.

Un des objectius deth Festivau ei devier ua hèsta dera cultura de cèrta projeccion e referéncia mès enlà der àmbit d'Aran. Tà transcendir aguest marc, compde damb un programa fornit d'espectacles des arts esceniques (teatre, dança e musica) de fòrça renom e de qualitat reconeishuda pera critica.

Teatre de Guerrilla. *El directe*. 28 de junhsèga.

El directe ei un espectacle que critique damb ironia eth món dera creacion. «Es tres magnifics actors se n'arriessen d'eri madeishi hènt de lèu norren, tot just aquerò, un espectacle» (Santiago Fondevila, *La Vanguardia*).

Sara Baras. *Sueños*. 10 d'agost.

Sueños ei er espectacle que consolide en Espanha ara dançaira deth flamènc Sara Baras, dera quau cau remercar, entre ues autes, era òbra *Mariana Pineda* (2002), de gran exit. En 2003 arrenh eth Premio Nacional de Danza ena categoria d'interpretacion.

Carles Flavià. *L'Evangeli segons Carles Flavià*. 18 d'agost.

Flavià desglosse es Evangelis oficials analisant es miracles, reavolorant personatges desprestigiats coma Judes e recuperant eth significat dera *bona notícia*. «Un intelligent passeg pera istòria sagrada» (Begoña Barrera, *El País*).

Leo Bassi. *La revelación*. 25 d'agost. Des deth cabreg que le caracterize, Bassi hè ua defensa dera razon contra er escurantisme. «En espectador demore era sensacion d'auer viscut aqueth moment unic e irrepètible qu'ei ena essencia deth teatre» (*El Mundo*, Barcelona).

Paco Morán e Joan Pera. *Matar al presidente*. 5 de seteme.

Matar al presidente ei era naua òbra que protagonizen Morán e Pera, que les permet «hèr-se damb es sòns personatges entà aufrir dues ores d'entreteniment» (B. B., *El País*).

Un des objectius d'aguesta hèsta dera cultura ei arténher cèrta projeccion

Es actuacions que s'i representen an agut bona critica

ERA IMATGE

Quando el neoliberalismo nos acecha con la especulación inmobiliaria y unos precios de vivienda inasumibles, nunca viene mal la promoción de pisos de protección oficial, como éstos diez que el alcalde Emilio Medan y la directora de Adigsa de Lleida han entregado en la localidad de Les.

QUÉ DIDES ARA!

Un govèrn sense wèb

i Non ei estonant qu'un còp encetat eth segle XXI era maxima institucion d'un país non compdegue damb ua wèb oficiau?

Donques eth Conselh Generau d'Aran non dispause d'ua plana pròpria en internèt a on i pogue hèr publica tota era informacion tanhenta

as actuacions de govèrn e ara activitat politica deth madeish Conselh coma organ collegiat.

Ei normau qu'eth prumèr grop ena oposicion, Unitat d'Aran, li demane ath govèrn aranés qu'apràie lèu aguesta deficiència e que damb es naues tecnologies s'i metegue ath dia.

LIUREPENSAMENT**Amador Marqués**

Immigrants

«Coma càmbie eth país! ¿Non ves qu'aguesti immigrants de cultures tan dispariones menacen de desnaturalizar-mos?», idòlen es disciples de Duran, Ferrussola e uns auti lepenistes. *Cultures?* Qué deu èster tad a eri era cultura? «Era cultura –responen saiant d'auer rigor– ei era manifestacion, eth recuelh, era analisi,... dera *nòsta* manèra actua d'èster e dera *nòsta* istòria». Alavetz, en acte avertim que non son es immigrants es qui apòrten era diferència, senon aqueri que, contra era idia ilustrada de cultura coma excellència, concedissen importància e significat politic ath passat e as prejudicis qu'arrossègue era tradicion. Mès qui son es immigrants? Enquia quan un immigrant dèishe d'èster immigrant? T'à bères opcions ideologiquas, èster immigrant non ei simplement trabalhar en estrangèr; ei complir damb tot un conjunt de requisits implicits que se convertissen en un estigmata jos eth quau i conviuen, en nòm dera cultura, tant es que trabalhen coma es que non ac hèn, tant es que son bravi coma es que hèn mauvestats. Un mòro e un *romano* son persones sense mèus qualitats subergessentes qu'era d'èster exactament aquerò: mòros e romanesi. Totun, non ei immigrant un hustèr francés ne, encara mens, quinsevolh estrangèr europèu o magrebin damb ua bona renda. Ei domatge qu'ignorem aqueth avís lucid que didie qu'eth treballador blanc a mèus en comun damb eth treballador nere per èster treballador que damb er empresari per èster blanc.